

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Bezpieczne i zrównoważone chemikalia na rzecz wolnego od toksyn środowiska w europejskich miastach i regionach

(2021/C 300/07)

Sprawozdawca:	Adam STRUZIK (PL/EPL), marszałek województwa mazowieckiego
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska” COM(2020) 667 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Znaczenie strategii w zakresie chemikaliów

1. Z dużym zadowoleniem przyjmuje i wspiera działania prowadzące do wdrożenia strategii w zakresie chemikaliów, gdyż substancje chemiczne zdominowały prawie cały rynek wytwarzania produktów i odgrywają fundamentalną rolę w codziennym życiu. Podkreśla, że znaczenie tych działań jest szczególnie duże w kontekście zdrowia ludzi, ochrony środowiska oraz gospodarki, w tym rozwoju bezpiecznych i zrównoważonych substancji chemicznych.
2. Dostrzega wartość dodaną strategii w kontekście wzrostu konkurencyjności europejskiego sektora chemicznego, wykorzystania kluczowej roli substancji chemicznych do zapewnienia neutralności klimatycznej, osiągnięcia celów porozumienia paryskiego, spełnienia ambicji gospodarki o obiegu zamkniętym, wsparcia planu odbudowy i transformacji energetycznej oraz integracji różnych aspektów zarządzania substancjami chemicznymi w tym w zakresie bezpieczeństwa, efektywności energetycznej, wpływu na środowisko, nauki i innowacji.
3. Zwraca uwagę, że kryzys związany z pandemią COVID-19 uwypuklił podatność naszych społeczeństw na zagrożenia oraz potrzebę zwiększenia ich odporności na wstrząsy gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Potwierdza główną rolę nowego Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy we wspieraniu odbudowy UE, a jednocześnie w torowaniu drogi do bardziej ekologicznej i sprawiedliwej transformacji i zrównoważonej przyszłości.
4. Uważa, że niezależność technologiczna oraz odporna i zrównoważona europejska sieć wartości, a także zamknięte europejskie łańcuchy wartości mają zasadnicze znaczenie, zwłaszcza dla wdrożenia Zielonego Ładu i transformacji energetycznej. Zwraca uwagę, że z myślą o zrównoważonych rozwiązaniach nie należy przenosić produkcji lub stosowania substancji regulowanych w UE do tych państw trzecich, w których nie gwarantuje się porównywalnie wysokich standardów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska. Jedynie atrakcyjne i stabilne warunki ramowe pozwolą utrzymać lub odzyskać poziom wartości dodanej i produkcji w regionach europejskich i zamknąć łańcuchy wartości.
5. Wzywa do uznania znaczenia wielopoziomowego sprawowania rządów w celu skutecznego powiązania celów i założeń strategii w zakresie chemikaliów z ekologiczną odbudową gospodarki europejskiej. Podkreśla, że szerokie spektrum tematów objętych założeniami strategii w zakresie chemikaliów umożliwia integrację nowych i istniejących planów w sektorze chemicznym, jak też opracowywanie i realizowanie środków, które mogą należycie uwzględnić potrzeby rynku lokalnego oraz uzupełnić wysiłki krajowe zgodnie z zasadą pomocniczości.
6. Podkreśla, że krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności stanowią szansę na wykorzystanie potencjału wielopoziomowego sprawowania rządów również we wdrożeniu strategii w zakresie chemikaliów. Działania te muszą być wspierane odpowiednimi ramami regulacyjnymi i zasobami poprzez pełne zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w opracowywanie i wdrażanie planów oraz przyznanie tym władzom bezpośredniego dostępu do funduszy UE.

7. Zwraca uwagę na szereg barier prawnych, finansowych i technicznych napotykaných przez władze lokalne i regionalne w związku z postępowaniem z chemikaliami. Spójne, przewidywalne i uproszczone ramy prawne wpłyną na jednolite podejście do oceny chemikaliów i zarządzania nimi we wszystkich krajach UE. Działania te ograniczą powstawanie kolejnych luk prawnych między UE a innymi regionami. Dodatkowo subwencje oraz pomoc techniczna umożliwią władzom lokalnym i regionalnym wsparcie inwestycji związanych z rozwojem, komercjalizacją, wdrożeniem oraz upowszechnieniem bezpiecznych i zrównoważonych substancji, materiałów oraz produktów.

8. Z zadowoleniem przyjmuje możliwość wspierania przez Komisję Europejską badań naukowych i innowacji, w tym m. in. rozwój w dziedzinie zaawansowanych materiałów na potrzeby zastosowań w sektorach energii, budownictwa, mobilności, zdrowia, rolnictwa i elektroniki celem zapewnienia transformacji ekologicznej, badań, rozwoju i wdrażania niskoemisyjnych procesów produkcji materiałów i chemikaliów o niskim wpływie na środowisko, innowacyjnych modeli biznesowych, w tym opartych na efektywniejszym wykorzystaniu chemikaliów i innych zasobów oraz ograniczeniu ilości odpadów i emisji do minimum⁽¹⁾.

Spójność strategii w zakresie chemikaliów z obszarami uwzględnionymi w innych dokumentach UE

9. Z zadowoleniem przyjmuje to, że strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności, z uwagi na liczne rozwiązania mające na celu ochronę zdrowia ludzi i środowiska, jest ściśle powiązana z założeniami Zielonego Ładu. Wdrożenie kompleksowych regulacji prawnych dla przemysłu chemicznego może przyczynić się do zapewnienia transparentności ich stosowania i skuteczności egzekwowania. Wprowadzenie nowych wymogów i ograniczeń stosowania substancji chemicznych w produktach konsumenckich, w tym m.in. detergentach, kosmetykach i materiałach przeznaczonych do kontaktu z żywnością, wpłynie na poprawę środowiska oraz zdrowia konsumentów. Jednak stabilność i skuteczność planowanych zmian dla sektora chemicznego w dużej mierze zależą będzie od kompatybilności z obowiązującymi już rozwiązaniami, czasem oraz środkami przewidzianymi na ich realizację.

10. Wnosi o nakreślenie jasnej i spójnej polityki zapewniającej zarówno na poziomie lokalnym i regionalnym, jak i globalnym, narzędzia oraz środki na promowanie przemysłu o obiegu zamkniętym, od projektowania rozwiązań do wdrażania zrównoważonej produkcji, dystrybucji, wykorzystania, recyklingu, odzysku i unieszkodliwiania chemikaliów, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska oraz zdrowia mieszkańców. W tym celu wzywa do zapewnienia większej jasności przepisów odnośnie do relacji pomiędzy substancjami chemicznymi, produktami i odpadami (ang. „CPW Interface”), tak aby można było wdrożyć obieg zamknięty we wszystkich państwach członkowskich.

Szczególna rola regionów i władz lokalnych

11. Wyraża duże zainteresowanie oraz wolę regionów i władz lokalnych do podejmowania działań na rzecz poprawy bezpiecznej produkcji i zrównoważonego stosowania chemikaliów. Działania te powinny być wspierane odpowiednimi ramami regulacyjnymi i zasobami poprzez pełen dostęp do wiedzy oraz gwarancję przyznania tym władzom środków finansowych. Dodatkowo władze mogłyby pozyskiwać informacje zwrotne o trudnościach i problemach w związku z wdrażaniem i stosowaniem wprowadzanych regulacji prawnych.

12. Biorąc pod uwagę bliskie relacje pomiędzy władzami lokalnymi, regionalnymi a mieszkańcami oraz bezpośrednią znajomość specyfiki poszczególnych regionów, podkreśla możliwości przygotowania i przeprowadzenia kampanii w ramach zwiększania świadomości mieszkańców na temat założeń i celów strategii w zakresie chemikaliów. Bezpośrednia współpraca władz lokalnych z działającymi w ich regionie przedsiębiorcami pozwala z poziomu praktycznego ocenić problemy wynikające ze stosowania wprowadzonych regulacji. Ważne jest, aby zarówno władze lokalne, na których spoczywa bezpośrednie stosowanie prawa, jak i organy egzekwujące jego przestrzeganie, dysponowały odpowiednimi narzędziami prawnymi w zakresie monitorowania i kontroli przestrzegania przepisów.

13. Stwierdza, że władze lokalne i regionalne odgrywają istotną rolę we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Biorąc pod uwagę bezpośrednią znajomość specyfiki poszczególnych regionów, podkreśla znaczenie zaangażowania tych władz w prowadzenie kampanii informującej w celu podnoszenia świadomości (m.in. MŚP oraz wśród mieszkańców i obywateli) oraz zachęcenia poszczególnych sektorów gospodarki do zastępowania szkodliwych chemikaliów alternatywnymi substancjami i dążenia poprzez projektowanie do produkcji bezpiecznych i zrównoważonych chemikaliów i materiałów.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska”

14. Uważa, że władze szczebla lokalnego i regionalnego, udzielając zamówień publicznych, powinny domagać się stosowania bezpiecznych chemikaliów w produktach i towarach, co przyczyni się do stopniowego wycofywania niepożądanych produktów i towarów.

15. Podkreśla szczególne znaczenie innowacji oraz zdolności inwestycyjnych MŚP dla bezpiecznego i zrównoważonego wytwarzania i wykorzystania materiałów. Potencjał ten można dobrze wykorzystać dzięki wsparciu i dialogowi na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zwłaszcza MŚP oferują specyficzne substancje chemiczne dla nowatorskich specjalistycznych i niszowych produktów oraz dostosowują je do ich potrzeb. Ponieważ potrzebują one raczej niewielkich ilości i bardzo różnorodnych substancji chemicznych, częściej napotykają problem wysokich kosztów i nakładu czasu opracowania odpowiedniej procedury dla każdej substancji. Firmy te są więc zdane na informacje lub współpracę ze strony podmiotów wstępnie rejestrujących, posiadaczy zezwoleń, dostawców i klientów. Pomoc międzyregionalna może być tu bardzo przydatna.

16. Apeluje, aby wymogi dla władz lokalnych i MŚP były zrozumiałe, przejrzyste i realistyczne, również w zakresie obciążeń administracyjnych. Przypomina w tym kontekście, że wiele ważnych informacji jest nadal dostępnych tylko w języku angielskim i że ta bariera językowa stanowi problem.

Organizacja procesu wdrażania strategii

17. Uważa, że aby zapewnić pomyślne wdrożenie strategii w zakresie chemikaliów wysiłki muszą być ustalone zgodnie z podejściem oddolnym i sprawiedliwie rozłożone między terytoriami UE zgodnie z zasadą pomocniczości i proporcjonalności, przy jednoczesnym zapewnieniu niezbędnej elastyczności mając na uwadze rachunek kosztów i korzyści.

18. Podkreśla konieczność stworzenia planu wdrożenia strategii w zakresie chemikaliów, który zwiększy poczucie bezpieczeństwa zobowiązanych stron, zminimalizuje ryzyko wynikające z procesów jej wdrażania oraz pozwoli na bieżące monitorowanie postępów i sprawne reagowanie na zagrożenia.

19. Jednocześnie zwraca uwagę na fakt, że funkcjonalność i reaktywność niektórych chemikaliów potrzebnych w pewnych zastosowaniach są często nierozdzielnie związane z ich niebezpiecznymi właściwościami. Dlatego też trzeba uwzględnić i upowszechnić procesy i technologie, które umożliwiają bezpieczne stosowanie substancji niebezpiecznej w całym jej cyklu życia, gwarantując prawidłowe zarządzanie powstałymi z niej odpadami pod koniec jej stosowania. Należy zidentyfikować i wykluczyć szczególnie nieodpuszczalne zagrożenia.

20. Zwraca uwagę, że wdrożenie strategii będzie wymagało elastycznych i innowacyjnych rozwiązań, a także nowych modeli biznesowych w celu wprowadzenia i promocji innowacyjnych technologii. Działania te będą prowadzić do odbudowy gospodarki, wzrostu konkurencyjności MŚP oraz wdrażania rozwiązań zmierzających do poprawy zdrowia ludzi i stanu środowiska poprzez:

- wdrożenie gospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonych systemów rolno-przemysłowych,
- wprowadzenie rozwiązań opartych na zrównoważonych biosubstancjach,
- realizacji polityki w zakresie zdrowia i środowiska,
- przejście na zrównoważoną niebieską gospodarkę,
- wykorzystanie łączności cyfrowej i ekosystemów cyfrowych jako uzupełnienia technologicznego,
- zrównoważoną i sprawiedliwą transformację oraz tworzenie nowych miejsc pracy, przy dofinansowywaniu przedsięwzięć zgodnie z założeniami strategii.

21. Zaleca prowadzenie konsultacji z władzami lokalnymi i regionalnymi przy opracowywaniu krajowych planów strategii i zwiększania odporności. Zachęca Komisję Europejską do korzystania z doświadczeń zgromadzonych za pośrednictwem sieci centrów regionalnych KR-u.

22. Zachęca Komisję i organy zaangażowane w regulację chemikaliów (Europejska Agencja Chemikaliów – ECHA, organy państw członkowskich) oraz panele ekspertów (np. RAC) do większej przejrzystości proceduralnej i do sprzyjania wymianie naukowej z zainteresowanymi przedsiębiorstwami i regionami, co pomoże w znalezieniu praktycznych i trwałych rozwiązań. Wzywa również Komisję, by zmiana prawodawstwa europejskiego wynikająca ze strategii była zgodna z Programem lepszego stanowienia prawa (ang. „better regulation”) Komisji i tym samym była zawsze poddawana

stosownej ocenie skutków. Jest to szczególnie niezbędne w ocenach skutków oraz przy określaniu i definiowaniu „nieodzownych zastosowań społecznych”, tak aby nie doprowadzić do wykluczenia bezpiecznych zastosowań substancji bez odpowiedniego uzasadnienia. Apeluje o rozważenie, czy każda decyzja o umieszczeniu substancji na liście kandydatów (w celu uzyskania zezwolenia) powinna być poprzedzona analizą opcji zarządzania ryzykiem.

23. Dostrzega wielki potencjał sektorów rolnictwa, włókiennictwa i przemysłu elektronicznego oraz branży budowlanej we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Sektory te są istotnym uczestnikiem całego procesu oraz wpływają na rozwój zrównoważonych i bezpiecznych chemikaliów, ze względu na ich szerokie stosowanie w swojej działalności.

24. Zaznacza, że sektor rolniczy jest istotnym odbiorcą substancji chemicznych, w tym środków ochrony roślin oraz nawozów, które bezpośrednio wpływają na zdrowie ludzi i stan środowiska. Zielony Ład zobowiązuje do rozwoju produkcji żywności ekologicznej, co w konsekwencji ograniczy stosowanie chemikaliów w sektorze rolnym. W związku z tym podkreśla się konieczność szukania innowacyjnych rozwiązań, co stanowi okazję dla naukowców do opracowania chemikaliów opartych na surowcach pochodzenia biologicznego.

Wsparcie za pomocą środków regulacyjnych

25. Przypomina analizę Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), w której wykazano, że nieoptymalne wdrażanie prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska jest najczęściej wynikiem nieskutecznej koordynacji między władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi. Związane jest to z brakiem zdolności administracyjnych, niedostatecznym finansowaniem, niewystarczającą ilością wiedzy, danych i mechanizmów zapewniania zgodności, jak również z brakiem integracji polityki. W związku z tym podkreśla konieczność wyeliminowania luk w istniejącej polityce i prawodawstwie, zapewnienia spójności polityk, stabilności regulacji prawnych oraz przeznaczenia funduszy na dostosowanie się przedsiębiorców do nowych wymagań i szkolenia pracowników administracji.

26. Zwraca uwagę na to, aby wdrażane zmiany dawały władzom na szczeblu regionalnym i lokalnym realne środki prawne zapewniające możliwość ochrony obszarów i ich mieszkańców przed zagrożeniami związanymi zarówno ze stosowaniem chemikaliów, jak i przed zagrożeniami związanymi z zagospodarowaniem niebezpiecznych chemikaliów w trakcie transformacji sektora chemicznego.

27. Konieczny jest przegląd i wzmocnienie rozporządzeń REACH i CLP oraz ich powiązanie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, a także uproszczenie procedur. Zwraca uwagę na zasadność zasięgnięcia przez Komisję Europejską opinii organów krajowych właściwych do wdrażania rozporządzenia REACH i przepisów BHP przed wprowadzaniem nowych regulacji prawnych. Nowe przepisy powinny uzupełnić istniejące prawo i podnosić jego skuteczność w stosowaniu oraz egzekwowaniu za pomocą ustalonych i dobrze funkcjonujących procesów.

28. Wskazuje na potrzebę uszczelnienia przepisów pod kątem wymagań rozporządzenia REACH dla wprowadzanych substancji pochodzących z odzysku w zakresie ich bezpiecznego stosowania.

29. Podkreśla konieczność stosowania jednego narzędzia koordynacji działań publicznych. Zapewni to dostęp do zaktualizowanego zestawienia informacji na temat planowanych i realizowanych przez organy we wszystkich obszarach prawodawstwa inicjatyw dotyczących chemikaliów.

Wzmocnienie kontroli i egzekucji przepisów

30. Zauważa, że Europa potrzebuje silnej i skoordynowanej polityki egzekwowania prawa w szczególności w zakresie importu, w tym poprzez sprzedaż online, na którą przypada większość niezgodności z przepisami substancji w produktach.

31. Zwraca uwagę na konieczność prowadzenia monitorowania i raportowania zmian wprowadzanych w regulacjach prawnych. Na tej podstawie należy reagować, kontrolować i egzekwować ich przestrzeganie, jak również wprowadzać działania naprawcze.

32. Podkreśla konieczność wzmocnienia kontrolowania i wdrażania przestrzegania istniejących przepisów prawa. Spójne i uproszczone regulacje prawne obejmujące rynek UE wpłyną na jednolitą i skoordynowaną politykę ich kontroli i egzekwowania.

33. Zwraca uwagę, że procedury udzielania zezwoleń przewidziane w systemie powinny dotyczyć również producentów spoza UE w taki sam sposób, jak producentów europejskich. Strategia powinna zatem koncentrować się na stworzeniu równych szans dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Działania te pozwolą na utworzenie systemu, w którym wszyscy przedsiębiorcy zarówno z rynków państw członkowskich, jak i tych spoza UE będą równi wobec prawa, co zapewni konkurencyjność i innowacyjność europejskich przedsiębiorstw.

Innowacyjność i konkurencyjność

34. Podkreśla, że przemysł chemiczny potrzebuje transformacji własnych procesów produkcyjnych, celem osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Transformacja energetyczna w przemyśle będzie często wiązać się z radykalną modernizacją istniejących instalacji lub ich całkowitą wymianą, co może być problematyczne przy jednoczesnym wdrażaniu innowacji dla bezpiecznych i zrównoważonych substancji chemicznych. Jednakże wyzwania związane z neutralnością klimatyczną i innowacyjnymi rozwiązaniami mogą przyczynić się do zachowania i wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw,

35. Zwraca uwagę na konieczność ochrony innowacyjności i konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, w szczególności MSP, w zakresie ochrony własności intelektualnej. Planowane działania powinny uwzględniać wprowadzenie przez odpowiednie organy jednolitych zasad i ram np. poprzez opracowanie wiarygodnych warunków regulacyjnych i zapewnienie ochrony poufnych informacji handlowych znajdujących się w ich posiadaniu.

36. Zaleca, aby w trakcie wprowadzania zmian związanych z wdrażaniem strategii w zakresie chemikaliów uwzględniono czas potrzebny na dostosowanie/przekształcenie instalacji i zagospodarowanie niebezpiecznych substancji chemicznych wycofywanych z rynku UE. Podejmowane działania mogą mieć wpływ na dalszych użytkowników substancji chemicznych i ich modele biznesowe. W związku z tym podczas wprowadzania legislacji unijnej należy uwzględnić opinię całego przemysłu dotyczącą możliwości alternatywnego zastępowania wycofywanych surowców/produktów, a także przeprowadzić ocenę wpływu z udziałem władz regionalnych i lokalnych oraz społeczności.

37. Uważa, że niezbędne jest lepsze zsynchronizowanie udzielania zezwoleń na substancje, według przepisów dotyczących chemikaliów, z cyklami inwestycyjnymi i innowacyjnymi, zwłaszcza w przypadku produktów złożonych, a także z terminami wymaganymi do zatwierdzania produktów i materiałów oraz do uzyskania zezwolenia dla zakładów.

38. Podkreśla znaczenie działań zmierzających do rozwoju wiedzy naukowej w zakresie występowania niebezpiecznych chemikaliów w środowisku naturalnym, w tym na lądzie, w powietrzu, w wodzie pitnej, faunie i florze oraz żywności, w zakresie źródeł tych substancji oraz ich wpływu na zdrowie człowieka. W związku z tym z zadowoleniem przyjmuje wyrażony w strategii zamiar wzmocnienia zasady „zanieczyszczający płaci”.

Łańcuch przepływu substancji

39. Podkreśla potrzebę wspierania wysiłków różnych sektorów i przedsiębiorców na rzecz zastępowania substancji potencjalnie niebezpiecznych poprzez promowanie badań naukowych i rozwoju, inwestycje w zrównoważone substancje chemiczne i innowacje technologiczne.

40. Wskazuje na potrzebę rozpowszechniania i wprowadzenia nowych norm i certyfikacji związanych ze zrównoważonymi chemikaliami. Zastosowanie kryteriów środowiskowych przez władze regionalne i lokalne wpłynęłoby na motywację oraz promocję zrównoważonych produktów.

41. Popiera wdrażanie koncepcji zrównoważoności już na etapie projektowania substancji. Zrównoważone substancje powinny cechować się możliwością pełnego recyklingu wytworzonych z nich produktów, aby stanowiły bezpieczny surowiec do dalszej produkcji. Proces wytwarzania jest bezpośrednio i nieodłącznie związany z procesem projektowania i rozwoju produktu. Jeżeli perspektywa cyklu życia produktu zostanie uwzględniona już na etapie projektowania, zrównoważone wytwarzanie będzie spełniało funkcję wzmacniającą tworzenie zrównoważonych produktów, ograniczając lub eliminując negatywne skutki dla środowiska i społeczeństwa. Celem jest, aby przemysł chemiczny był zarówno niskoemisyjny, efektywny energetycznie, bezpieczny z punktu widzenia produkcji i stosowania, jak również konkurencyjny, a stawiane przed nim wyzwania mają być możliwe do osiągnięcia.

42. Zaznacza, że wdrożenie strategii w zakresie chemikaliów będzie zależne w dużym stopniu od realizacji celów gospodarki o obiegu zamkniętym. Recykling chemiczny stanowi szansę dla sektora chemicznego, gdyż wpływa on na ograniczenie oddziaływania na środowisko oraz na odkrywanie innowacyjnych rozwiązań pozwalających na wykorzystanie recyklatów w produktach, a także umożliwienie produkcji wysokiej jakości materiałów przetwarzalnych. W związku z tym podkreśla konieczność objęcia tego obszaru specjalnym systemem wsparcia zachęcającym do stosowania recyklatów.

43. Podkreśla ważność kwestii związanych z koniecznością zagospodarowania odpadów powstających w związku z wycofywaniem części substancji/produktów z rynku UE. Zagadnienie to wiąże się nie tylko z kwestiami finansowymi, lecz również z kosztami środowiskowymi. W kwestiach tych UE powinna wspierać zarówno władze regionalne i lokalne, jak również przedsiębiorstwa w zmianie funkcjonowania/modernizacji instalacji, a także inwestowaniu w zrównoważone innowacje gwarantujące oczyszczanie strumieni odpadów, zwiększenie recyklingu i ograniczenie składowania odpadów, w tym przede wszystkim tworzyw sztucznych i tekstyliów.

Ocena substancji chemicznych oraz dostęp do informacji o nich

44. Podkreśla wagę międzyregionalnej współpracy celem stworzenia spójnej polityki promującej bezpieczne chemikalia oraz działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa ich stosowania, a także promowania produkcji o obiegu zamkniętym.

45. Podkreśla znaczenie bezpieczeństwa produktów, w szczególności unikania w nich substancji potencjalnie niebezpiecznych oraz zapewniania łatwego dostępu do informacji na temat chemicznego składu produktu w całym cyklu jego życia.

46. W związku z tym zwraca uwagę na prawo do informacji celem umożliwienia konsumentom dokonywania świadomych wyborów. Przypomina, że działania te mogą być realizowane poprzez wprowadzenie skutecznych wymogów informacyjnych oraz zapewnienie możliwości śledzenia obecności substancji niebezpiecznych od momentu wytworzenia produktu, w tym m.in. w oparciu o bazę danych SCIP prowadzoną przez ECHA, jak również wprowadzenie paszportów produktów.

47. Podkreśla konieczność utworzenia przez Europejską Agencję Chemikaliów w pełni połączonej i interdyscyplinarnej bazy danych UE dotyczącej bezpieczeństwa chemicznego. Działania te zagwarantują powstanie jednolitego i przejrzystego podejścia do substancji chemicznych, jak również do oceny ich ryzyka. Dodatkowo zapewni to wprowadzenie precyzyjnych i niebudzących wątpliwości definicji i kryteriów, uwzględniających dobre zrozumienie zastosowania substancji chemicznych i potencjalnej ekspozycji, a także opartych na solidnych i aktualnych dowodach naukowych.

48. Ocena zrównoważoności produktu musi uwzględniać pełen cykl jego życia i włączać jak najwyższy poziom obiegu zamkniętego, w tym m.in. wydajność surowcową, wykorzystanie energii, wody i ziemi, a także ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń. Dodatkowo powinna opierać się na metodologiach oceny zrównoważoności produktu, które europejskie firmy chemiczne już zaczęły przygotowywać. Zaznacza, że ocena ta może być również podstawowym źródłem informacji podczas dokonywania decyzji zastępczych.

Biogospodarka

49. Zwraca uwagę na znaczenie współpracy sektora przemysłowego oraz rolnego. Sektor rolniczy stanowi ważne źródło informacji w tworzeniu i wykorzystywaniu biosubstancji, w tym na szczególną uwagę zasługuje potencjał biomasy jako surowca do produkcji chemikaliów. Jednocześnie znaczne ograniczenie stosowania pestycydów, środków owadobójczych i innych agrochemikaliów zgodnie z celami określonymi w strategii „od pola do stołu” ma kluczowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i zmniejszenia szkód dla środowiska.

50. Podkreśla rolę wodoru w podnoszeniu efektywności energetycznej i rozwoju innowacyjności. Technologie wodorowe są priorytetem dla osiągnięcia Europejskiego Zielonego Ładu oraz kluczowym elementem transformacji przemysłu chemicznego, a ich wprowadzenie wymaga opracowania spójnych i uproszczonych regulacji prawnych oraz wsparcia finansowego.

51. Dostrzega potencjał wodoru, który może stać się kluczowym elementem transformacji przemysłu chemicznego, jednego z najbardziej energochłonnych. Podkreśla jednak, że wykorzystanie jego potencjału wiąże się z koniecznością wsparcia finansowego.

Zapewnienie kompetencji

52. Kapitał ludzki stanowi ważny obszar we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Zwraca uwagę na konieczność zapewnienia ciągłości kadr w związku z transformacją cyfrową i ekologiczną, jak również z przekształceniem/prze-projektowaniem obszaru. Istotne jest również zapewnienie czasu umożliwiającego odpowiednie wykształcenie pracowników w zakresie zarządzania chemikaliami. Podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie pracowników ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia konkurencyjności.

53. Z zadowoleniem przyjmuje możliwość wspierania finansowego z funduszy UE podnoszenia kwalifikacji oraz przekwalifikowywania pracowników zaangażowanych w produkcję i stosowanie chemikaliów⁽²⁾. Działania te pozwolą na tworzenie nowych możliwości gospodarczych, przy jednoczesnym wspieraniu sprawiedliwości społecznej i odporności, zwłaszcza w regionach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, a także wpłyną na realizację transformacji ekologicznej.

54. Zwraca uwagę, że właściwa ocena ryzyka, hierarchizacja środków, poszukiwanie bezpiecznych i zrównoważonych substancji i materiałów oraz dyskusja na temat zalet i wad wymagają wieloaspektowej specjalistycznej wiedzy i dużego nakładu czasu ze strony przedsiębiorstw i organów. Oznacza to również nieustanną potrzebę informacji, doradztwa i dalszych szkoleń.

Wsparcie za pomocą środków finansowych

55. Apeluje o utworzenie ram budżetowych gwarantujących stworzenie równych warunków działania dla transformacji w przemyśle w kierunku bezpiecznych i zrównoważonych chemikaliów i materiałów, zachęcających do zmian zachowań przy równoczesnym zapewnieniu konkurencyjności na rynku europejskim i światowym. Działania te mają na celu zapewnienie zrównoważonej transformacji zdolnej wspierać spójność społeczną i gospodarczą.

56. W związku z kryzysem po pandemii COVID-19 w sposób odczuwalny wpływającym na finanse i funkcjonowanie władz lokalnych i regionalnych, wzywa się do udzielenia przez Unię Europejską bezpośredniego dostępu do finansowania projektów wspierających zrównoważone chemikalia. Ponadto UE powinna zapewnić dodatkowe wsparcie regionom w okresie transformacji.

57. Podkreśla się konieczność zapewniania instrumentów prawnych i finansowych pozwalających promować oraz wspierać na poziomie lokalnym i regionalnym innowacyjne rozwiązania przyczyniające się do powstania nowej generacji chemikaliów oraz proekologiczną transformację przemysłu chemicznego.

58. Popiera specjalny fundusz na ogólnounijny (bio)monitoring ludzi i środowiska w ramach programu „Horyzont Europa”.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽²⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska”